

Sørine Gotfredsens prædiken 12. søndag efter trinitatis

Taler

Sørine Gotfredsen
Sognepræst ved Jesuskirken

Dato

30. august 2020

Sted

Jesuskirken i Valby

Omstændigheder

Prædikentekst: Matthæusevangeliet 12,31-42

Om de dæmoniske ord i identitetens løbske tidsalder

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus:

Jesus sagde: ”Al synd og bespottelse skal tilgives mennesket, men bespottelsen mod Ånden skal ikke tilgives. Og den, der taler et ord imod Menneskesønnen, får tilgivelse, men den, der taler imod Helligånden, får ikke tilgivelse, hverken i denne verden eller i den kommende. Tag et træ: Enten er det godt, og så er dets frugt også god, eller det er dårligt, og så er dets frugt også dårlig. For et træ kendes på frugten. Øgleyngel, hvordan skulle I, som er onde, kunne sige noget godt? For hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med. Et godt menneske tager gode ting frem af sit gode forråd, og et ondt menneske tager onde ting frem af sit onde forråd. Men jeg siger jer: På dommens dag skal mennesker aflægge regnskab for ethvert tomt ord, de har talt. På dine ord skal du frikendes, og på dine ord skal du fordømmes”. Da sagde nogle af de skriftkloge og farisæerne til ham: ”Mester, vi vil se dig gøre et tegn.” Men han svarede dem: ”En ond og utro slægt kræver tegn, men den skal ikke få andet tegn end profeten Jonas’ tegn. For som Jonas var i bugen på havdyret i tre dage og tre nætter, sådan skal Menneskesønnen være i jordens skød i tre dage og tre nætter. Mænd fra Nineve skal opstå ved dommen sammen med denne slægt og fordømme den, for de omvendte sig ved Jonas’ prædiken, og se, her er mere end Jonas. Og Sydens dronning skal opstå ved dommen sammen med denne slægt og fordømme den, for hun kom fra Jordans fjerneste egne for at lytte til Salomos visdom, og se, her er mere end Salomo.” Amen.

Jeg ved ikke helt, hvad der sker, men det føles som en stærk kombination af uro og en vis deprimerende fornemmelse. Jeg siger til mig selv, at den ikke må beherske mit sind, men jeg må sande, at det stikker dybt. Det er vokset frem i en periode, hvor menneskets omgang med sprog og selvopfattelse har udviklet sig så intenst, at ord mere og mere bruges som våben. Både dem, man benytter om sig selv og dem, man sætter på andre, og vi kender alle remsen af mistænkeliggjorte ord lige fra tøsefornærmet til eskimo, indvandrerdreng og hjemmegående husmor, mens jeg tilmed forleden til en 14-års fødselsdag oplevede, hvordan fødselaren simpelthen ikke kunne sige n-ordet. Heller ikke i den mest uskyldige sammenhæng, hvor vi skulle høre om en pudsig talefejl fra hendes tidlige barndom, ville hun udtale det, hvilket viser, hvor meget skam og moralsk nervøsitet, der er på spil angående ord som magtfulde symboler på, hvilket menneske man gerne vil være. Dette er naturligvis ikke noget nyt i historien, men sandsynligvis har det aldrig fyldt så meget som nu, og vi skal prøve at forstå hvorfor. Ligesom vi må prøve at forstå, hvorfra den urolige og deprimerende fornemmelse stammer, for jeg tror ikke, at jeg er alene om at føle den.

Når Jesus i dag taler om det farlige ved at udtale tomme ord, forstår vi ekstra tydeligt, hvor meget det vi siger betyder. En dag skal der aflægges regnskab for alt, hvad vi har sagt, for på vore ord skal vi enten dømmes eller frikendes, og helt graverende er det at tale spottende om Helligånden. For dét findes der ingen tilgivelse. At håne Menneskesønnen – altså, Jesus selv – vil man blive tilgivet for, men at håne Ånden er en anden sag, og Jesus er her i færd med at forklare, hvad det vil sige at være sat i verden med Guds vilje. Selv er han kommet hertil for at vise os, at tilgivelsen findes, men altså også, at den kan mistes, og mens han – Jesus – kan klare at blive hånet og pint og stadig elske menneskene – som vi til fulde forstår, da han hænger på korset – betyder bespottelsen af Helligånden, at man nedgør selve Guds intention med livet og med os. Taler man imod Ånden, afviser man, at Gud vil noget med os, og vores omgang med ord og den moralsk vurderende, mistænksomme, censurerende og til tider krigeriske toneart, der i dag knytter sig til dem, er med til at anskueliggøre, hvor meget der er på spil.

En af de mere begavede bidragsydere til den offentlige samtale skrev forleden, at der er sket noget skelsættende siden Murens fald i 1989. Han mener, at dyrkelsen af ideologi gradvist herefter blev erstattet af dyrkelsen af identitet, for med kommunismens sammenbrud blev det atter demonstreret, at store overordnede tankesystemer har det med at bryde sammen, og i stedet begyndte

mennesket ekstra energisk at skabe tanker om sig selv. Og han skriver: "Ideologi handler om, hvad vi tror på. Identitet handler om, hvem vi er." Hvortil han føjer denne pudsige observation: "Man bliver socialdemokrat, ikke for at kæmpe for noget, men for at få en identitet og kunne sige: Jeg er socialdemokrat". Det er nok lige at stramme den lidt, og han kunne jo naturligvis have nævnt et hvilket som helst parti, men enhver socialdemokrat må jo tage den med sig selv, ikke mindst i denne tid, hvor der pludselig er så mange af dem, og hvor den øverste af dem alle på plakater landet over sværger til det store fællesskab i det lille land. En smuk tanke, men et afgørende spørgsmål er jo, hvad der sker, når individet er så optaget af eget ståsted, at fællesskabsfølelsen kan drukne i en mere og mere oppisket tilstand, hvor vi på udtalt vis bedømmer hinanden på dét, man umiddelbart repræsenterer. Så meget, at hvide mennesker beordres ned bagest i optoget ved det årlige Nørrebro-pride-optog, fordi vi bevæger os ind i en tid, hvor alle ikke har ret til at kæmpe for den samme sag, da det ikke længere er din holdning, der er afgørende, men din identitet.

De fleste kan nok regne ud, hvad det betyder. Det betyder, at vi kan miste evne til virkelig at løfte i flok i dette lille land, alt imens der opstår nye latterlige hierarkier, hvor en hvid dømmes moralsk underlegen i forhold til en sort, og en heteroseksuel dømmes moralsk underlegen i forhold til en minoritetsperson, som det hedder. Det kan ikke undgå at føre til splid og bitterhed, hvilket tilmed af nogen er blevet delvist forudset. Hør blot, hvad den amerikanske forfatter Norman Mailer skrev i 1971 i bogen Forsvar for mig selv, hvori han tog til genmæle over for tidens mest frembusende feminister, idet han fornemmede, at der ventede store stridigheder i de kommende årtier. Mailer remser op: "Revolution, tradition, kønslivet og de homoseksuelle, familien, barnet (...) teknologien og menneskets undfangelse (...) de sortes rettigheder og nye tanker om kvindernes rettigheder – temaerne var omfattende nok til at deprimere ham." Norman Mailer skrev ofte i særdeles maskulin tredje person, og jeg kan ikke stå for hans blanding af gamle mandedyder og afmægtig iagttagelse af verdens kaos, og også han mærker en deprimerende fornemmelse ved tanken om, at kræfterne i fremtiden vil løbe løbsk i dyrkelse af identiteter. Og han fik ret. Det er løbet løbsk, som det altid gør, når menneskets iver efter at definere sig selv bliver så indædt, at den antager dæmoniske træk, fordi det mere og mere føles, som står og falder hele ens værdighed med, hvordan de andre ser på mig, og hvad de siger om mig.

Og ja, jeg sagde dæmoniske træk, for i længsel efter at kontrollere virkeligheden,

glemmer man, at virkeligheden tilhører Gud. Når Jesus siger, at det er syndigt at tale tomme ord, forstår vi, at når ordene afslører manglende respekt for Guds skaberværk – hvilket virkelig har præget tiden fra 1990'erne og frem, hvor troen på kønnet som kulturel konstruktion er bulldret frem – banes vej for det onde og dæmoniske. Vi kan se frem til splid, mistænksomhed og endeløse kampe om rettighed og anerkendelse, for hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med, og vi risikerer at gå det ondes ærinde ved at beskadige det sande menneskelige fællesskab. Det, der er indstiftet ved Helligånden. Det sker nemlig, når menneskene søger konfrontation og lokker hinanden til blot at kæmpe for egne enemærker, og nu vil nogen selvfølgelig sige, at jeg mangler indsigt, da jeg er hvid og privilegeret. Og skal man ikke kæmpe for ligeværd? Jo, der skal altid kæmpes for ligeværd uanset køn og hudfarve og alt muligt andet, men jeg vil hævde, at den politisk korrekte bevægelse, der i dag går under navnet ”Woke-kultur”, rummer bespottelse af Helligånden, fordi den smadrer det Gud givne fællesskab. Det, der her er beskrevet af den tidligere pave Joseph Ratzinger: ”I mennesket er en ny ånde, det guddommelige element (er) blevet til virkelighed i skabelsen. At kunne se denne Guds særlige skabelse er meget vigtigt, når man skal erkende menneskets enestående art og værd (...) Det giver mennesket ærefrygt for sig selv og alle andre.”

Den ærefrygt, man skal føle for enhver, er fællesskabets kerne, og når vi skal aflægge regnskab for ethvert tomt ord, skal det forstås som advarsel mod at tale mod respekten for medmennesket og pligten til på tværs af alle forskelle at elske sin næste. Og ja, jeg sagde dæmoniske træk, for de vokser frem, når vi begynder at udrense, opdele, udskamme og dømme. Når vi bruger ordene som våben, enten for at hævde os selv eller for at bekæmpe den anden, og det vil ikke blot skabe fjendskab, men også spærre den enkelte inde i sit lille fængsel, hvor man sidder og holder regnskab med alt, hvad de andre siger. Tidens tomme ord holder os fangne i selvbetragtning, ligesom Jonas i den gammeltestamentlige fortælling holdes som fange i fiskens bug, fordi han nægter at anerkende Gud som altings skaber og Herre. Og som den myndighed, der beordrer ham i en bestemt retning i troens tjeneste. Først da Jonas atter husker, at Gud findes og beder om at modtage nåden, vender han frelst tilbage til landjorden og kan bekende, at frelsen kommer fra Herren. På samme måde skal individet i dag frelses fra det lille klaustrofobiske rum, hvor man går vagtsomt omkring og tror, at ens basale værdighed står og falder med de ord, andre siger om én. Det gør den ikke. Den står og falder med troen på de ord, som Guds søn, siger om én.

Og Jesus siger ligeud til os, at der ikke vil være tilgivelse for den, der spotter Helligånden, hvormed vi må spørge, om det virkelig kan passe, at der findes en grænse for Guds tilgivelse? Plejer vi ikke at høre det modsatte? Jo, men jeg sagde jo, at der findes dæmoniske træk, og man kan på dæmonisk vis afskære sig selv fra tilgivelsen, hvis man mere og mere forstår verden gennem de tomme og fjendtlige menneskeord, der kommer og går, som modens luner har for vane. Men det lykkelige er, at vi kan værge for os, for her i kirken mindes vi om, hvor meget tidens sprog manipulerer med os. Herinde tales altid på en anden måde, og vi kan som førnævnte tidligere pave siger det, finde ”mod til protest og frihed til at sætte sig op mod de herskende meninger – noget, der samtidig giver os en fast grund, som Kirken ikke selv har fundet på.” Nej, kirken har ikke selv fundet på, at Gud findes. Den viderebringer det, der er givet til os udefra, og det er derfor, at jeg føler denne deprimerende fornemmelse ved den splittende omgang med ord, der hærger i disse år. Man vil opbygge en ny virkelighed, hvor enhver kan bestemme sin hele identitet fra grunden, hvormed det gradvist kan blive sværere og sværere at tro på den vigtigste virkelighed, der findes. At Guds tilgivelse er blevet givet til os udefra.

Du må ikke afskære dig selv fra den. Tilgivelsen. Og fordi en ond og utro slægt har brug for tegn gav Faderen os Sønnen, der lod sig dræbe og på den tredje dag opstod til livet, hvormed døden og det dæmoniske i verden blev sat endegyldigt på plads i hierarkiet. Og Ånden tog bolig i verden. For dén, der tror på Faderen og Sønnen og indser det tragiske ved at bespotte Ånden, vil der være befrielse fra det snævre fangenskab, hvori man så nemt vænner sig til at bruge ordene i sit eget lille smålige og destruktive ærinde. Den, der tror, kan komme til at forstå, at ethvert tomt ord, vi bruger som et våben, kan bringe os på alt for stor afstand af hinanden, og at kun troen på Guds tilgivelse for alle vore fejltrin kan bringe os tilbage til hinanden igen. For frelsen kommer fra Herren, og vi må blive ved med at bede om at modtage den. Amen.

Kilde

www.soerine.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Prædiken

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/soerine-gotfredsens-praediken-12-soendag-efter-trinitatis>